

Zgromadzenie Parlamentarne

Parliamentary Assembly

Assemblée parlementaire

F - 67075 Strasbourg Cedex | assembly@coe.int | Tel: +33 3 88 41 2000 | Fax: +33 3 88 41 2733

Uchwała 1945 (2013)¹

Wersja wstępna

Koniec wymuszonej kastracji i sterylizacji

Zgromadzenie Parlamentarne

1. Wymuszone, nieodwracalne zabiegi kastracji i sterylizacji stanowią rażące naruszenia praw człowieka i ludzkiej godności, oraz nie mogą być tolerowane przez Państwa Członkowskie Rady Europy.
2. Zdefiniowanie elementu „wymuszenia” w kwestii sterylizacji i kastracji nie jest tak proste jak zdefiniowanie „przymusowej” sterylizacji i kastracji, które historycznie polegały na procedurach z użyciem siły lub na procedurach przeprowadzanych bez wiedzy ofiary lub bez możliwości wyrażenia przez ofiarę przyzwolenia. Pojęcie „wymuszenia” obecnie ewoluuje w prawach człowieka, a oparte jest na definicji braku swobodnego i świadomego przyzwolenia. Dlatego nawet, gdy przyzwolenie pozornie jest obecne, nawet w formie pisemnej, może być ono nieważne, jeśli ofiara została wprowadzona w błąd, zastraszona lub zmanipulowana poprzez użycie zachęty, w tym finansowej. Pojawiają się nowe pojęcia „sterylizacji wymuszonej emocjonalnie” oraz „nacisku ograniczającego autonomię pacjenta”. Niektóre z tych pojęć zawierają w sobie nawet definicję wymuszenia jako „braku swobody od zastosowania przez służbę zdrowia jakiegokolwiek stronniczości w sposób świadomy bądź nieświadomy” oraz jako „dysproporcja sił w związku pomiędzy pacjentem a przedstawicielem służby zdrowia, która może ograniczyć możliwość swobodnego podejmowania decyzji”, np. w przypadku osób nieprzyzwyczajonych do konfrontacji z osobami w pozycji autorytetu.
3. W pierwszej połowie XX wieku znaczna liczba państw Europy (nie tylko Nazistowskie Niemcy) na szeroką skalę stosowała programy eugeniczne polegające na wymuszonej bądź przymusowej sterylizacji i kastracji. Część ofiar tych programów żyje do dziś. Działania te były szczególnie ukierunkowane na pięć grup społecznych: kobiety romskie, skazanych przestępców seksualnych, osoby transpłciowe, osoby niepełnosprawne oraz osoby marginalizowane i stygmatyzowane.
4. W niedawnej przeszłości oraz obecnie, w Państwach Członkowskich Rady Europy, przeprowadza się bardzo niewiele (bądź nie przeprowadza się wcale) kastracji i sterylizacji, które mogłyby być jednoznacznie określone jako „przymusowe”: najwięcej z tych przypadków dotyczy osób niepełnosprawnych. Jednakże, jest niewielka, lecz istotna liczba zarówno sterylizacji jak i kastracji, które podpadają pod definicję „wymuszonej”. Najczęściej dotyczą one osób transpłciowych, kobiet romskich oraz skazanych przestępców seksualnych. Ani wymuszona, ani przymusowa sterylizacja i kastracja nie może być usankcjonowana w żaden sposób w XXI wieku – należy zaprzestać tych praktyk.
5. Zgromadzenie Parlamentarne uważa, że należy stworzyć konkretne zabezpieczenia przeciwko przyszłym nadużyciom, w tym poprzez pracę prewencyjną mającą na celu zmianę mentalności. Istnieje potrzeba walki ze stereotypami i uprzedzeniami wobec osób, które wydają się być „inne”. Należy też zwalczać ułatwiające nadużycia paternalistyczne postawy w profesjach medycznych.

1 *Debata Zgromadzenia (Assembly Debate)* z 26 czerwca 2013 (24 Posiedzenie) patrz: [Doc. 13215](#), raport Komitetu ds. Społecznych, Zdrowia i Zrównoważonego Rozwoju (Committee on Social Affairs, Health and Sustainable Development), Sprawozdawca: pani Maury Pasquier; oraz [Doc. 13252](#), opinia Komitetu ds. Równości i Zwalczenia Dyskryminacji (Committee on Equality and Non-Discrimination, Sprawozdawca: pani Saïdi). *Text adopted by the Assembly* z dnia 26 czerwca 2013 (24 Posiedzenie).

6. Zgromadzenie uważa również, że należy zapewnić ofiarom przymusowej sterylizacji i kastracji odpowiednie zadośćuczynienie, niezależnie od tego, kim te ofiary są i kiedy doszło do rzeczonych nadużyć. Odnośnie spraw, które nastąpiły niedawno, zadośćuczynienie polegać miałyby również na rehabilitacji i opiece nad ofiarami, oraz na dochodzeniach sądowych wobec sprawców. Jednak wobec wszystkich przypadków, niezależnie od tego, jakie mogą być one nieliczne, jednostkowe bądź historyczne, należy wystosować oficjalne przeprosiny i przynajmniej symboliczne odszkodowanie.
7. Tym samym Zgromadzenie apeluje do Państw Członkowskich Rady Europy, aby:
 - 7.1. Zrewidowały swoje prawa i przepisy w stopniu wystarczającym do zapewnienia sytuacji, w której na nikim nie będzie mogła być wymuszona sterylizacja bądź kastracja, niezależnie od jej formy lub przyczyn.
 - 7.2. Zapewniły ofiarom ostatnich (i przyszłych) wymuszonych sterylizacji i kastracji dostęp do odpowiedniego zadośćuczynienia, w tym do: rehabilitacji ofiar, dochodzeń sądowych wobec sprawców oraz odszkodowań finansowych adekwatnych do powagi doznanych naruszeń praw człowieka.
 - 7.3. Wystosowały oficjalne przeprosiny oraz zaproponowały żyjącym ofiarom programów przymusowej sterylizacji i kastracji przynajmniej symboliczne odszkodowania finansowe.
 - 7.4. Poprzez podnoszenie świadomości i poprzez edukację dot. praw człowieka, podjęły się działań na rzecz eliminacji stereotypów, uprzedzeń, ignorancji oraz paternalistycznych podstaw, które mają negatywny wpływ na zdolność pracowników służby zdrowia do zapewniania opieki zdrowotnej opartej na dowodach osobom szczególnie narażonym na nadużycia, w poszanowaniu dla niewymuszonego i świadomego przyzwolenia.
8. Zgromadzenie zachęca **Europejski Komitet do Spraw Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu** oraz **Komisarza Praw Człowieka Rady Europy** do dalszego zwracania uwagi na kwestię przymusowych sterylizacji i kastracji w Państwach Członkowskich Rady Europy.